

AGERIKO BILKURA

Urnieta, 2006-IV-27

Apirilaren 27an, Plazido Muxika urnietarraren lehen mendeurrena ospatu du Euskaltzaindiak, Urnietan, arratsaldeko 18:30etan, Lekaio Kultur Etxean egin duen ageriko bilkuran.

Bildu dira:

- Andres Urrutia, euskaltzainburua; Xabier Kintana, idazkaria; Jose Luis Lizundia, diruzaina; Henrike Knörr, Iker sailburua; Andres Iñigo, Jagon sailburua; Jose Antonio Arana Martija, Adolfo Arejita, Pierre Charriton, Patxi Goenaga, Emile Larre, Txomin Peillen, Patxi Salaberri, Pello Salaburu, Ana Toledo eta Antonio Zavala euskaltzain osoak.
- Jose Antonio Aduriz, Mikel Atxaga, Gorka Aulestia, Pello Esnal, Salvador Garmendia, Sebastian Garcia Trujillo, Iñaki Irazabalbeitia. Xabier Lete, Jose Antonio Mujika, Pello Telleria eta Juan Jose Zearreta euskaltzain urgazleak.
- Pruden Gartzia batzordekidea eta Amaia Okariz, Euskaltzaindiko Prentsa arduraduna eta Maixa Goikoetxea Gipuzkoako ordezkariak bulego-arduraduna.

Florentino Ugalde alkateak ongietorria egin die bertaratutakoei eta, ondoren, Udalaren izenean, Plazido Muxika omentzeko antolatu diren ekitaldietan parte hartu dutenei oroigarri bana eman die. Euskaltzaindiaren izenean Andres Urrutiak hartu du oroigarri hori eta, harekin batera, Jose Antonio Mujikak, Mikel Atxagak, Jose Mari Guardagilek eta *Aurrera Gure Ametsa* eta *Txanbolin* dantza taldeek.

Ondoren, Andres Urrutia euskaltzainburuak hitz egin du, Euskaltzaindiari Urnietan egin zaion harrera eskertuz, eta hiztegi gintzan Plazido Muxikak izan duen garrantzia azpimarratuz, lexikologian eta itzulpen gintzan aritu direnentzat nahitaezko erreferentzia izan dela adieraziz.

Azkenik, Jose Antonio Mujika euskaltzain urgazle eta Gramatika batzordeko kideak –Plazidoren iloba ere denak– *Zertzelada batzuk Plazido Muxikaren bizitzaz* izeneko hitzaldia eman du.

Plazido Muxika 1906ko apirilaren 16an jaio zen, Urnietako Oria auzoan, gaur egun Lasarte-Oria udalerrian dagoena. Azpeitian hil zen, 1982ko abuztuaren 27an. Jesuita izan zen, ikasketak Andoain, Loiola, Oña, Marneffe (Belgikan) eta Valkenburg-en (Holandan) egin ondoren. Kolonbian misiolari ibili zen. Argitalpen hauetan parte hartu zuen: *Jesusen Biotzaren Deya*, *Argia*, *El Día*, *Yakintza* eta *RIEV*. Hizkuntza klasikoetan aditua izan zen eta latin eta grekozko hiztegiak egin zituen. Euskaraz egin

zuen lanik garrantzikoena *Diccionario castellano-vasco* izan zen. Euskaltzain urgazle izendatu zuen Euskaltzaindiak 1957ko uztailaren 26an.

Jose Antonio Mujikaren aburuz, bi izan ziren Plazido Muxikaren bizitzaren ardatz nagusiak: «Jesuslaguna eta hiztegi-gilea. Jesuita izatea bere bizi guztirako aukeratu zuen bizitza-modua izan zen, eta hiztegia egitea, berriz, bere bizitzaren urte gehienetan lanpetua eduki zuen zaletasuna. Biak uztartzen jakin zuen Plazidok; ez, ordea, lanik gabe».

Hitzen zerrendak egiteko zaletasuna gaztetan sortu zitzaion Plazidori. Ikasketak egiten ari zela, Esteban Urkiaga «Lauaxeta», Jokin Zaitegi, Andima Ibinagabeitia eta Iñaki Goenaga izan zituen ikaskide: «Lagunek klasikoak itzultzera, olerkiak idaztera eta horrelakoetara jo zuten; Plazidok, aldiz, esan bezala, hitzak biltzera. Eta gaztetan zaletasuna izan zena, betebeharrak bilakatu zitzaion gerora. Gaztelania-euskara hiztegi bat idaztea bere egitekoa, bere «misioa», zela pentsatu zuen».

Gerra osteko urteetan, baina, euskaltzaletasuna ez zen ondo ikusia eta nagusiek beste lan batzuetara lotu zuten Plazido. Bera, ordea, ez zen inoiz desanimatu eta atsedinari orduak kentzen zizkion, beti ere egin nahi zuen hiztegian aritzeko. «Azkenean, noizbait! –esan du Jose Antonio Mujikak– 1962-63 ikasturtean eskoletatik ere libre utzi zuten, hiztegiaren azken orrazketak eta zabalkunde lanak erosoago egin zitzaizkion. Handik urte bira argitaratu zuen bere *Diccionario castellano-vasco* lodi eta mardula. Hiru edizio izan zituen eta 17.000 ale saltzera iritsi zen. Horra, bada, nola uztartu zituen, ez beti erraz, bere bizitzaren ardatz biak, jesuita izatearena eta euskal hiztegi-gile izatearena».

Jarraian, Plazidoren bizitzako hiru argazkiren inguruan gogoeta egin du Mujikak. Lehen argazkian, 22 urte inguruko gaztea da eta mendi handi batean dago, bakarrik, enbor batean eserita, atsedena hartzen. Kolonbian dago eta bertan izan zen urteotan ere euskara lantzeari ekin zion.

Bigarren argazkian hogeita hamar bat urteko gizona da. Idazmakina baten aurrean dago, bere gelan, makinaren alboan liburu handi bat irekia duela. Nafarroako Xabierreko ikastetxean egin dago argazkia.

Hirugarren argazkian, hogeita hamar urteko jautzia eginda, Veruelako monasterioan dago Plazido, hango bibliotekan zutik, apaletako liburuak antolatzen. Berrogeita hamar bat urteko gizon heldua da. Aurpegi alaia du. Leku eder eta lasaian dago eta hor emango dio azken bultzada bere lan handiari. Gero, lanik handiena egin zuenean, 1964an, Loiolara ekarri zuten ostera nagusiek. Hartara, inprentako lanak eta zabalkunde gertuagotik segitu ahal izan zituen. Eta azkenean, 1965ean, argitara eman zuen hainbeste urtetako lanaren emaitza zen hiztegia.

Diccionario castellano-vasco amaitu zuen, bai, eta beste bati ekin zion: Euskara-gaztelania hiztegiari, hain zuzen ere. Hau, 1981ean argitaratu zuen, liburuki bitan. Honela amaitu du Jose Antonio Mujikak hitzaldia: «Haren hitzaurreri izenburu hau ipini zion letra handiz: *MISIÓN CUMPLIDA*. Barren-barrendik egindako poz oihu ozen bat bezala entzuten dut nik esaldi hori. Plazido Muxikaren azken aupada!».

Andres Urrutia,
euskaltzainburua

Xabier Kintana,
idazkaria

Urnietan, 2006ko apirilaren 27an

Andres Urrutia, euskaltzainburua,
Xabier Kintana, idazkaria,
Jose Luis Lizundia, diruzaina,
Henrike Knörr, Iker sailburua,
Andres Iñigo, Jagon sailburua,
Jose Antonio Arana Martija,
Adolfo Arejita,
Jean-Louis Davant,
Patxi Goenaga,
Emile Larre,
Txomin Peillen,
Patxi Salaberri,
Pello Salaburu,
Ana Toledo,
Piarres Xarritton
eta Antonio Zavala euskaltzainak

Pello Telleria, idazkariordea, Juan Jose Zearreta kudeatzailea, Mikel Gorrotxategi eta Jose Antonio Aduriz, zegozkien gaietan.

Ezin etorriak eta ahalak: B. Atxagak, ahala A. Urrutiari; M. Azkaratek ahala P. Goenagari; Jean Haritschelharrek, ahala P. Xarrittoni; Beñat Oihartzabalek, ahala P. Xarrittoni; P. Zabaletak, ahala A. Iñigori.

Batzarra goizeko 10.10ean hasi da Urnietako udaletxeko batzar aretoan, ezkerreko zutabearen ageri diren euskaltzainak eta bertan direla.

1. Aurreko akta onartzea. Martxoko batzarraren akta ontzat eman da.

2. Onomastika

2.1. Onomastika: «Arabako herri izendegia: 1. zerrenda» onartzea: Aiaraldea. Aurkeztean, M. Gorrotxategik lehen zerrenda honi inork oharririk egin ez dionez gero, ontzat ematea eskatu du. Halaxe erabaki da.

2.2. Onomastika: «Arabako herri izendegia: 2. zerrenda» aurkeztea: Ondoren, M. Gorrotxategik bigarren zerrenda aurkeztu du, *Asparrena, Barrundia, Burgu* eta *Agurain* izenei buruzko oharrak eginez. Proposatutako izenoi oharrak egiteko epea maiatzaren 15era artekoa dela gogorarazi du.

2.3. Onomastika: «Frantziako Errepublikako eskualde izen batzuk eguneratzea» aurkeztea. J. L. Lizundiak, Euskaltzaindiak lehenago Frantziako Errepublikako eskualde izenekin argitaraturiko zerrendan gertatu diren aldaketak eta aurkituriko lapus batzuk zuzentzeko testua aurkeztu eta aldaketa nagusiak azaldu ditu.

Bretainiako eta Kataluniako herri-izenak direla eta, P. Xarrittonek, Tx. Peillenek eta J. L. Lizundiak gogoeta batzuk egin dituzte.

Bretoi eta katalan izen horiek Frantzia ofizialak ez diren neurrian, frantses formen ondoan, ohar gisa agertuko dira. Oharrak maiatzaren 15erako bidali beharko dira.

3. Patxi Altunaren hutsarterako hautagaia bozkatzea. Botazioa eginda, 21 boto eman dira, guztiak Mikel Zalbide hautagai bakarraren alde. Beraz, berau hautatua gertatu da. Idazkariordeari, kandidatutako hautatuari botazioaren emaitzen berri emateko agindu zaio, une horretan Bruselan, bilkura batean aurkitzen baita.

4. Barne erregelen 7. eta 10. artikuluen aldaketa onartzea. P. Goenagak bere ohar-aldaketak irakurri eta azaldu ditu. J. L. Lizundiak eskerrak eman dizkio egindako oharrengatik, horiek testuan jarriko direla adieraziz. H. Knörrek testuan *instituzio* hitzaren ordez *erakunde* jartzea eskatu du. P. Salaberrik eta P. Salaburuk beste ohar batzuk egin dituzte koherentzia eta egokitasunaren alde. Horien oharrak ere ontzat eman dira. Erabaki denez, proposatzaileak eta idazkariak prestatuko dute azken testua, euskaltzainen artean hurrengo bilkuran banatzekoa.

5.1. Hiztegi Batua: D letrako zerrendari egindako oharrak aztertu eta erabakitzea. P. Salaburu batzordeburuaren zuzendaritzapean D letrako zerrendari eginiko oharrak aztertu eta erabaki dira. Hasteko, *detergente* hitza, aurreko bilkuran hobeki aztertzeko utzia, onartu egin da *iz.* eta *izond.* gehigarriarekin. Ondoren, *dexema*-tik *diana*-rainoko hitzak ikusi, eztabaidatu eta onartu dira.

6. Eskuartekoak

6.1. Euskal Herritar Unibertsala izendatzeko proposamena. Eusko Jaurlaritzaren Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiak eta Euskadiko Kutxak aurten 10. edizioan plazaratu duten sari honen deialdia iragarri du Euskaltzainburuak. Proposamenak maiatzaren 4erako idatziz egin beharko direla gogorarazi du.

6.2. Eusko Ikaskuntzako Humanitate saria. Zuzendaritzak sari honetarako J. A. Arana Martija proposatzea erabaki duela jakinarazi du A. Urrutiak.

6.3. Plazaberri agerkari digitala. Hemendik aurrera Euskaltzaindiaren egoitzatik era informatikoan argitaratu eta banatuko den agerkari berriemaielen berri eman du Euskaltzainburuak.

6.4. P. Xarrittoni zorionak. Euskaltzainburuak P. Xarrittoni euskaltzainari zorionak eman dizkio Sarako liburu azokan aurrean eman zaion sariagatik; ondoren, euskaltzain guztien txaloak jaso ditu. Esker onez, P. Xarrittonek liburu baten eskaintza egin die San Frantses-en bizitzari buruzko dokumentazioaz.

6.5. Mikel Zalbide, bere izendapenaren jakitun. Idazkariordeak Belgikara deiturik, Mikel Zalbideri bere izendapenaren berri eman diola jakinarazi da, bai eta izendatuak euskaltzainei eskerrak eman dizkiela ere.

Ordu biak hamar gutxiagotan bazkaltzeko etena egin da.

Arratsaldeko 16.30etan goizeko bilkurari segitu zaio, Hiztegi Batuaren zerrendari berriro ekinez: *dianagusi*-an hasi eta *diferitu*-raino heldu da.

7. Azken ordukoak, ahoz esanak

7.1. Euskaltzain urgazleak izendatzeko proposamenak. Euskaltzainburuak, urgazle izendatzeko aurkeztu diren pertsonen izenak irakurri ditu (ikus eranskina), horien zerrenda idatzia euskaltzainei helaraziko zaiela gaineratuz. Proposaturikoen curriculumak, bestalde, ordezkaritzetan jarriko dira, aztergai, baina horiek bereiziki arakatu nahi lituzkeenari, hala eskatuz gero, bereiziki bidaliko zaizkio. Kandidatuen hautaketara maiatzean, Elantxoben izateko den osoko bilkuran egingen da.

Batzarra arratsaldeko 18.15ean amaitu da, ondoren Plazido Muxika hiztegi-gilearen mendeurrena ospatzeko batzar irekiari hasiera emateko.

Andres Urrutia,
euskaltzainburua

Xabier Kintana,
idazkaria